

Stiftelsen Offshore Northern Seas
v/Leif Johan Sevland
Postboks 188
4001 Stavanger

Vår ref.: 311911-017\3556340\v1
E-post: jan.magne.isaksen@kluge.no
Ansvarlig advokat: Isaksen, Jan Magne

Bergen, 2. juni 2020

KRAV OM TILBAKEBETALING AV REGISTRERINGS- OG DELTAKERAVGIFT FOR "ONS 2020" - VARSEL OM (GRUPPE)SØKSMÅL, JF. TVL. § 5-2

1 INNLEDNING

Kluge Advokatfirma AS er engasjert av Framo AS, Clampon AS, Niras AS, Fourphase AS, Ellingsen Systems AS, Krohne Norway AS og Coast Central Base AS (heretter «**Utstillerne**») vedrørende krav om tilbakebetaling av registrerings- og deltakeravgift for «ONS 2020», hvor Stiftelsen Offshore Northern Seas (heretter «**Stiftelsen**») er arrangør.

I likhet med ca. 400 andre aktører var Utstillerne påmeldt til «ONS 2020», som etter planen skulle arrangeres i perioden 31. august 2020 – 3. september 2020. I den forbindelse har Utstillerne innbetalt betydelige beløp til Stiftelsen i registrerings- og deltakeravgift.

Den 12. mars 2020 erklærte Verdens helseorganisasjon (WHO) utbruddet av Covid-19 som en global pandemi, og den 20. april 2020 oversendte Stiftelsen en «*Formal notice regarding the covid-19 outbreak*» med følgende informasjon til Utstillerne:

«You are hereby noticed that the ONS Foundation may be forced to cancel the ONS 2020 as a result of the ongoing pandemic.

The Terms contain a clause regulating the rights and duties of the parties in the event of force majeure. The wording is as follows:

“Circumstances beyond the control of the organizer, such as failures in the supply of electricity, water, heating, telecommunications and data lines and the like, and circumstances which are to be regarded as force majeure, such as strikes, lockouts, fires and so forth, do not entitle the exhibitor to claim compensation, refund or registration and stand fee, or similar”.

Kluge Advokatfirma Stavanger
Olav Kyrres gate 21, Herbarium
Postboks 277
4068 STAVANGER

Tel: 51 82 29 00
Fax: 51 82 29 01
E-post: stavanger@kluge.no

Kluge Advokatfirma Oslo
Bryggegate 6
Postboks 1548, Vika
0117 OSLO

Tel: 23 11 00 00
Fax: 23 11 00 01
E-post: oslo@kluge.no

Kluge Advokatfirma Bergen
Allehelgensgate 2
Postboks 394 Sentrum
5805 BERGEN

Tel: 55 21 98 00
Fax: 55 21 98 01
E-post: bergen@kluge.no

Organisasjonsnummer
913 296 117 MVA

Bank
9685.27.21690 (driftskonto)
9685.27.21755 (klientmidler)
9685.27.54068 (eiendomsmegling)
SWIFT: HANDNOKK

Force majeure events are relevant according to the cited clause; cf. the passage “circumstances which are to be regarded as force majeure”. The outbreak of a global pandemic, with its extensive ripple effects on society, undoubtedly constitutes a force majeure event according to the Terms.

(...)

The ONS Foundation will make a final decision in whether to cancel this year`s event.”

Stiftelsen varslet altså at «ONS 2020» kunne bli kansellert, samt at det ble vurdert som «utvilsomt» at en kansellering omfattes av force majeure-klausulen i Stiftelsens standardvilkår for «ONS 2020». Varselet inneholdt ingen konkrete opplysninger om Stiftelsens oppfatning av hvilke *rettsvirkninger* en eventuell kansellering ville utløse.

Den 25. april 2020 meddelte Stiftelsen at «ONS 2020» er kansellert:

«The Norwegian Authorities has today prohibited all events of more than 500 people until 1 September 2020 due to the COVID-19 outbreak. As a direct consequence, the ONS Foundation is forced to cancel ONS 2020.»

Heller ikke denne gang ble det gitt noen konkret informasjon om (eventuell) tilbakebetaling av innbetalt registrerings- og deltakeravgift.

Den 11. mai 2020 mottok Utstillerne følgende informasjon fra Stiftelsen (understreket her):

«As stated in the letter of notification of 20 April, and the following cancellation letter, the outbreak of a global pandemic, resulting in the prohibition of events of more than 500 people, is regarded as a force majeure event according to the Terms and Conditions agreed upon between our two organisations. These terms and conditions do not grant exhibitors any right to refund or compensations in the event of a force majeure.

Contractually this is a necessary precaution to secure ONS` existence. The ONS Foundation is a non-profit organisation whose main purpose is to run the ONS event as a biennial event. As we were forced to cancel this year`s event 20 months into our 24-month cycle, the majority of our costs into the ONS 2020 project have already been incurred. With only one main activity, no other commercial activities are able to make up for this. From the start of this pandemic the ONS Foundation have done our outmost to cut any possible costs and will continue to do so, including reducing our staff.

However, our exhibitors are our most important partners. Thus, although not legally obligated to, we would like to offer you the opportunity to roll over 50 % of the stand rental expenses to ONS 2022 hosted between 5 September and 8 September 2022. We will also increase the number of Exhibition and Conference tickets included for our exhibitors. »

Stiftelsen tilkjennega dermed en tolkning som innebærer at Stiftelsen beholder alt som er innbetalt av Utstillerne ved ensidig kansellering fra Stiftelsens side.

I et forsøk på å avhjelpe de omfattende og negative konsekvensene, fremsatte Stiftelsen likevel et tilbud om at 50 % av innbetalt deltakeravgift overføres til «ONS 2022», som etter planen skal arrangeres i perioden 5. september 2022 – 8. september 2022.

Utstillerne er svært misfornøyde med Stiftelsens tilbud, og bestrider Stiftelsens tolkning av standardvilkårene for «ONS 2020». Tilbakemeldingen til Stiftelsen fra Framo AS samme dag anses illustrerende for Utstillernes samlede oppfatning:

«Hei Jan Morten, dette er et helt horribelt tilbud, og det er trolig siste gang vi blir med på ONS.

At dere velger å beholder 50% av det som vi har betalt er ran på åpen gate. Grunnet Corona-viruset har det blitt avlyst 12 messer i år der Framo skulle delta. Av samtlige messer har fått flyttet hele summen som har blitt betalt inn til neste gang messene skal avholdes, eller vi har fått tilbakebetalt mellom 80 og 90%.

Dere har ikke kostnader som på noen vis rettferdiggjør at dere kan beholde 50% av det som er innbetalt fra utstillerne, løsningen med å flytte de resterende 50% til 2022 og i deres godhet vente med de neste 50% til 2022 er helt urimelig og uforståelig.

Det er vanskelige tider for alle derfor bør dere komme opp med en bedre løsning en det dere tilbyr oss. Er redd det kan bli mye bråk rundt dette.»

I etterkant har partene drøftet en mindre ensidig løsning, uten å komme til enighet.

Utstillerne bestrider at Stiftelsen kunne kansellere «ONS 2020», og beholde allerede innbetalt registrerings- og deltakeravgift. På vegne av Utstillerne fremsettes det herved et formelt krav om tilbakebetaling av all innbetalt registrerings- og deltakeravgift for «ONS 2020».

2 NÆRMERE OM KONTRAKTSFORHOLDET MELLOM STIFTELSEN OG UTSTILLERNE

Stiftelsens standpunkt bygger på en avgjørende forutsetning om at kontraktsforholdet er underlagt «*Terms and Conditions*» for «ONS 2020» (heretter «**Standardvilkårene**»). Hvorvidt Standardvilkårene kan anses vedtatt og dermed bindende, beror på om Stiftelsen har rimelig grunn til å tro at Utstillerne har vedtatt disse.

Redegjørelsen nedenfor forutsetter at Standardvilkårene er vedtatt av Utstillerne. Samtidig presiseres det at Utstillerne foreløpig ikke har funnet noe dokumentasjon som viser at Stiftelsen har rimelig grunn til å tro at Standardvilkårene er vedtatt, og at Standardvilkårene dermed regulerer kontraktsforholdet. Heller ikke fakturaene som Utstillerne har mottatt, med påkrav om betaling av registrerings- og deltakeravgift, henviser til Standardvilkårene.

På denne bakgrunn anmodes det om at Stiftelsen dokumenterer hvordan Standardvilkårene kan anses vedtatt. Dersom Stiftelsen ikke kan dokumentere at Standardvilkårene er vedtatt, kan Stiftelsen se bort fra redegjørelsen nedenfor. For det tilfellet at Standardvilkårene ikke er vedtatt, kommer ikke force majeure-klausulen som er påberopt til anvendelse overhodet. Utstillers krav om tilbakebetaling vil i så fall bygge på det alminnelige kontraktsrettslige prinsippet om «ytelse mot ytelse».

3 REKKEVIDDEN AV FORCE MAJEURE-KLAUSULEN

3.1 Ordlyden som tolkningsfaktor

Ordlyden i Standardvilkårene er den sentrale tolkningsfaktoren ved fastleggelsen av force majeure-klausulens rekkevidde, jf. Hagstrøm, Obligasjonsrett 2. utgave, på side 279:

«Force Majeure kan defineres i den enkelte kontrakt, som da blir avgjørende for hva det ligger i begrepet i forhold til den kontrakten.»

Som referert til innledningsvis inneholder Standardvilkårene en særskilt bestemmelse under overskriften «**Force Majeure**»:

«Circumstanced beyond the control of the organizer, such as failures in the supply of electricity, water, heating, telecommunications and data lines and the like, and circumstances which are to be

regarded as force majeure, such as strikes, lockouts, fires and so forth, do not entitle the exhibitor to claim compensation, refund or registration and stand fee, or similar.»

Pandemier med tilhørende myndighetsforbud- eller anbefalinger er ikke spesifikt nevnt i ordlyden. Dette taler for at Covid-19 pandemien ikke kan anses som en force majeure-hendelse i Standardvilkårenes forstand. I varselet av 20. april 2020 er det vist til at «*circumstances which are to be regarded as force majeure*» skal være det relevante grunnlaget for Stiftelsens standpunkt.

På den ene siden tilsier ordlyden at alle omstendigheter som iht. bakgrunnsretten kvalifiserer som force majeure skal kvalifisere som force majeure også i Standardvilkårenes forstand. På den andre siden viser ordlyden til flere spesifikke omstendigheter som kvalifiserer som force majeure («*strikes, lockouts, fires and so forth*»), men heller ikke her er pandemier nevnt. Det avgjørende spørsmålet vil derfor være om pandemien omfattes av ordlyden «*and so forth*», eller ikke.

Utstillerne er enig i at mye taler for at Covid-19 pandemien kvalifiserer som force majeure. I relasjon til Standardvilkårene er likevel ordlyden så uklar at spørsmålet (foreløpig) holdes åpent. Det foreligger nemlig flere andre forhold som tilsier at Stiftelsens standpunkt er uholdbart.

For det *første* er det gjennomgående at ordlyden i Standardvilkårene viser til omstendigheter som *midlertidig* setter Stiftelsen ut av stand til å gjennomføre avtalen, jf. eksemplene om leveransesvikt for strøm, vann, varme, telefon og datalinjer m.m., samt de mer «klassiske» tilfellene av streik, lockout og brann. Den avtalte *rettsvirkningen* i disse tilfellene er at Utstillerne ikke kan kreve tilbakebetaling av registrerings- eller deltakeravgift, eller annen kompensasjon. Formulert på en annen måte hjemler ikke Standardvilkårene annet enn at Stiftelsen sine plikter *midlertidig suspenderes* ved relevante force majeure-hendelser.

Ordlyden regulerer altså ikke et tilfelle som her, hvor Stiftelsen ensidig har *kansellert* alle sine forpliktelser. At det ikke er foretatt noen (kryss)henvisninger til Standardvilkårenes særskilte reguleringer under overskriften «**Cancellation Policy**» trekker også i retning av at Force Majeure-klausulen ikke omfatter en rett til kansellering fra Stiftelsens side. En slik tolkning av ordlyden samsvarer også med bakgrunnsretten, jf. punkt 3.2 nedenfor.

For det *andre* følger det av ordlyden at det bare er omstendigheter «*beyond the control of the organizer*» som midlertidig suspenderer Stiftelsens plikter. Ordlyden samsvarer dermed med den alminnelige rettslige definisjonen av force majeure, og ordlyden må dermed tolkes i samsvar med begrepets alminnelige innhold. Fritak for ansvar forutsetter at den som rammes av force majeure-hendelsen ikke kunne forutse hendelsen da kontrakten ble inngått, og heller ikke med rimelighet kunne ha unngått eller overvunnet hindringen og dens konsekvenser. Kort oppsummert anføres det at Stiftelsen har tid til å tilpasse seg situasjonen, og derigjennom begrense tapet for Utstillerne.

3.2 Bakgrunnsrettens innhold

3.2.1 Innledning

Ordlyden i Standardvilkårene oppfattes som lite profesjonell og uvanlig uklar, og i den grad ordlyden ikke gir klare (nok) svar på de rettsspørsmål som Stiftelsens kansellering reiser, må ordlyden tolkes i lys av og utfylles av bakgrunnsretten på vanlig måte.

3.2.2 Bakgrunnsrettens definisjoner av relevante «force majeure»-hendelser

I en artikkel publisert på lovdatabasen er «force majeure» definert på følgende måte:

«Force majeure eller vis major er et begrep som daterer seg tilbake til romerretten.»

Det beskriver særlige omstendigheter som ikke er under menneskelig kontroll og som det derfor på forhånd er klart at mennesker ikke kan avverge. Som eksempler på slike ekstraordinære hendelser utenfor en parts kontroll kan nevnes krig, opprør, blokade naturkatastrofer, streik og lock-out, importrestriksjoner, hyperinflasjon, ran og innbrudd. På engelsk brukes ofte "act of god" som fellesbetegnelse på slike hendelser. Hendelsen må ligge utenfor den forpliktedes kontroll. Det er videre krav om at den som rammes av force majeure-hendelsen, ikke kunne forutse hendelsen da han eller hun inngikk kontrakten og heller ikke med rimelighet kunne ha unngått eller overvunnet hindringen og dens konsekvenser.»

Selv om mye taler for at Covid-19 pandemien – generelt sett – må anerkjennes som en force majeure-hendelse fremstår Stiftelsens standpunkt, om at pandemien "undoubtedly constitutes a force majeure event according to the Terms", noe forhastet og overraskende bastant, jf. punkt 3.1 over.

3.2.3 Bakgrunnsrettens rettsvirkninger av «force majeure»

Når det gjelder rettsvirkningene av en inntruffet og påberopt force majeure-hendelse, er det også store forskjeller mellom de forskjellige kontraktstyper, jf. Hagstrøm, Obligasjonsrett 2. utgave, side 284-285):

«I kjøpsretten har force majeure tradisjonelt fritatt selgeren for leveringsplikt (slik at naturalytelse utelukkes) og for erstatningsansvar (kjøpsloven 1907 § 24), men ikke for andre misligholdsbeføyelser fra den andre side som f.eks. detensjonsrett, hevingsrett og prisavslagsrett. Leveringstiden suspenderes således ikke. (...) Etter dette systemet har realdebitor i prinsippet risikoen for force majeure, men en del kontraktsbruddsvirkninger er utelukket. Uttrykt annerledes innebærer force majeure at kontraktsforpliktelsene blir modifisert eller faller bort. (...)

I entrepriseretten gir force majeure entreprenøren rett til forlenget byggetid, både etter NS 8405 pkt. 24.3 og bustadoppføringslova § 11 litra c, slik at han ikke kommer i forsinkelse og ikke utsettes for noen misligholdsbeføyelser. Men selv om force majeure gir entreprenøren krav på forlenget byggetid, har han ikke krav på kompensasjon for merinnsatsen, jf. NS 8405 pkt. 24.3 i.f. og bustadoppføringslova § 42. Det er derfor ikke treffende å si at byggherren generelt har risikoen for force majeure. Da kunne entreprenøren nemlig kreve tilleggsvederlag for tap eller ekstrautgifter han er blitt påført. Den regulering som finnes i entrepriseretten, har således mye karakter av en mellomløsning: Ved force majeure inntreier ikke mislighold; samtidig overføres ikke risikoen for begivenheten helt ut til byggherren. Det dreier seg m.a.o. om en omlegging av kontrakten.»

Stiftelsens tolkning av Standardvilkårene innebærer derimot at all økonomisk risiko ved force majeure er plassert hos Utstillerne. Stiftelsens tolkningsresultat er det mest gunstige for Stiftelsen, og det mest ugunstige for Utstillerne. I tillegg fraviker Stiftelsens tolkningsresultat bakgrunnsretten på sentrale områder.

I kontraktspraksis er det en velkjent reguleringsteknikk at realdebitors forpliktelser bare blir *omlagt* ved force majeure, typisk ved at leveringstiden blir utskutt, jf. eksempelvis skipsbyggingskontrakten § 2 tredje ledd. Slike reguleringer har også lang tradisjon, jf. Rt. 1926 side 49.

Normalt tilsier bakgrunnsretten at force majeure-klausuler utløser den rettsvirkning at *oppfyllelsestiden utskytes*. En slik utskyttelse vil vare så lenge hindringen varer, med tillegg av den tid som er rimelig. Utstillerne viser i den forbindelse til UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts art. 7.1.7 vedrørende force majeure (understreket her):

“(1) Non-performance by a party is excused if that party proves that the non-performance was due to an impediment beyond its control and that it could not reasonably be expected to have taken the impediment into account at the time of the conclusion of the contract or to have avoided or overcome it or its consequences.

(2) When the impediment is only temporary, the excuse shall have effect for such period as is reasonable having regard to the effect of the impediment on the performance of the contract.

(3) The party who fails to perform must give notice to the other party of the impediment and its effect on its ability to perform. If the notice is not received by the other party within a reasonable time after the party who fails to perform knew or ought to have known of the impediment, it is liable for damages resulting from such non-receipt.

(4) Nothing in this article prevents a party from exercising a right to terminate the contract or to withhold performance or request interest on money due."

«UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts» er anerkjent som en relevant tolkningsfaktor ved tolkning av kommersielle kontrakter. I likhet med den nasjonale bakgrunnsretten hjemler heller ikke UNIDROIT art. 7.1.7 en ensidig rett til kansellering ved force majeure. Tvert om er det uttrykkelig forutsatt at realdebitors forpliktelser bare *suspenderes* så lenge den relevante force majeure-hendelsen består.

På denne bakgrunn er det Utstillernes oppfatning at Stiftelsens ensidige kansellering av «ONS 2020» verken kan forankres i Standardvilkårenes ordlyd, eller i den relevante bakgrunnsretten. Kanselleringen av «ONS 2020» innebærer dermed et forsettlig avtalebrudd fra Stiftelsens side.

3.3 Oppsummering

For det tilfellet at pandemien likevel skulle bli ansett som en force majeure-hendelse iht. Standardvilkårene, suspenderes Stiftelsens forpliktelser bare så lenge oppfylleleshindringen består. Det vises i den forbindelse til at myndighetenes forbud og anbefalinger (foreløpig) utløper 31. august 2020, altså på den første dagen av «ONS 2020» slik arrangementet opprinnelig skulle gjennomføres.

På vegne av Utstillerne vil det derfor bli anmodet om at Stiftelsen fremlegger dokumentasjon på alle tiltak og vurderinger som (eventuelt) er foretatt relatert til en mulig senere avvikling av «ONS 2020», jf. **punkt 4** nedenfor.

I tillegg er det redegjort for at Stiftelsen bare vil være fritatt for ansvar så lenge Stiftelsen «*ikke med rimelighet kunne ha unngått eller overvunnet hindringen og dens konsekvenser*». Sistnevnte innebærer at Stiftelsen under enhver omstendighet er forpliktet til å gjennomføre alle rimelige tiltak for å redusere de økonomiske konsekvensene, selv om pandemien skulle bli ansett som en relevant force majeure-hendelse iht. Standardvilkårene.

Utstillerne har notert seg at det i et intervju med NRK Vestlandsrevyen den 18. mai 2020 ble uttalt at alle kostnader allerede er påløpt, og at det derfor ikke er mulig å tilbakebetale registrerings- og deltakeravgiften helt eller delvis. Hvilke konkrete tiltak Stiftelsen (eventuelt) har gjennomført for å begrense egne kostnader må imidlertid kunne dokumenteres.

Slik saken p.t. fremstår fastholder derfor Utstillerne sitt krav om at all innbetalt registrerings- og deltakeravgift tilbakebetales.

4 VARSEL OM (GRUPPE)SØKSMÅL, JF. TVL. § 5-2

Redegjørelsen over innebærer at Utstillerne har «*opplyst om det krav som kan bli fremmet, og grunnlaget for det.*» Denne henvendelsen er således å anse som et formelt søksmålsvarsel, og Stiftelsen oppfordres «*til å ta stilling til kravet og grunnlaget*» innen rimelig tid, jf. tvl. § 5-2 (2).

Det følger av tvl. § 5-3 (1) at den som «*bestriker et varslet krav, plikter samtidig å opplyse om viktige dokumenter eller andre bevis som parten selv kjenner til (...)*». Bestemmelsen gir uttrykk for partenes alminnelige sannhets- og opplysningsplikt, slik prinsippet er nedfelt i tvl. § 21-4.

Som nevnt anmoder Utstillerne om at Stiftelsen fremlegger dokumentasjon på de vurderinger og tiltak som eventuelt er gjennomført for å sikre at Stiftelsen kan oppfylle sine forpliktelser på et senere tidspunkt.

I tillegg anmoder altså Utstillerne om at Stiftelsen dokumenter hvilke eventuelle tiltak som er gjennomført for å begrense de økonomiske konsekvensene av kanselleringen. I forlengelsen av det samme anmodes det om at Stiftelsen fremlegger finansregnskapet for 2019 (eventuelt utkast til slikt regnskap), samt internregnskapene som dekker perioden 1. januar 2020 og frem til d.d. Under enhver omstendighet anmodes det om at Stiftelsen utleverer en utskrift fra «hovedboken», hvor enkelttransaksjoner (både hva gjelder inntekter og utgifter) gjennom 2019 og 2020 kan identifiseres på transaksjonsnivå.

Vi er for øvrig kjent med at Stiftelsen har avslått Utstillernes anmodning om utlevering av Stiftelsens regnskap for 2019, i en e-post av 20. mai 2020 til Frode Endresen i Krohne Norway AS:

«Vårt regnskap for 2019 er enda ikke ferdigbehandlet og levert inn. Det vil bli offentlig tilgjengelig på samme måte som våre tidligere regnskap er det gjennom de normale kanalene som Brønnøysund m.f.»

At regnskapet for 2019 ikke er ferdigbehandlet og innlevert innebærer selvsagt ikke at Stiftelsen kan frita seg selv fra sin fremleggelsesplikt. Anførselen om at alle kostnader allerede har påløpt må kunne dokumenteres, dersom anførselen fastholdes i det videre.

Avslutningsvis påpekes det at Utstillerne (selvsagt) har forståelse for at Covid-19 pandemien medfører store utfordringer. Stiftelsen synes imidlertid å se helt bort fra at pandemien medfører enda større utfordringer for Utstillerne, og at Utstillerne ikke kan akseptere at investeringer i denne størrelsesorden uten videre går tapt. At Utstillerne velger å varsle søksmål mot Stiftelsen skyldes også at det har bygget seg opp en grunnleggende mistillit til Stiftelsens ledelse over tid.

Endelig påpekes det at selv om dette søksmålsvarselet inngis på vegne av syv konkrete utstillere, er det allerede nedlagt et betydelig arbeid for å avklare om det kan være aktuelt for flere å fremsette tilsvarende krav. Så langt skal ca. 120 utstillere ha formidlet at de støtter Utstillerne i sakens anledning. Av samme grunn vil det bli lagt opp til et gruppesøksmål mot Stiftelsen iht. tvl. kap. 35.

Med vennlig hilsen
Kluge Advokatfirma AS

Jan Magne Isaksen
advokat